

1.

Jis įeina į milžinišką patalpą ir jį trumpam apakina tiesiai į akis nukreiptos šviesos. Mažai kas šitai žino, bet laidos vedėjo stalas ir svečių foteliai stovi ant pakylos žmogui iki liemens, todėl iki jų reikia užlipti laipteliais. Akimirką pamiršta, kur esąs: jam ploja, o jis nemato kas, regi tik ryškų prožektorių geltoną ir pavienes kūnų dalis, plojančias rankas ir linksinčias galvas. Prisimena, kad reikia padaryti gerą pirmą išpūdį.

Jis prisėda ant vieno iš minkštų fotelių priešais vedėją su neklusnia plaukų sruoga ir šelmišku žvilgsniu, visuomet nukreiptu kažkur į šalį. Abudu linksi lyg būtų seni pažįstami, nors anksčiau niekada nėra matęsi, net užkulisiuose. Ant stalo stovi du puodeliai, atsukti į publiką taip, kad matytųsi firminis ženklas.

– Kiek iš jūsų žino mano vardą? – paklausia jis publikos ir ši pradeda juoktis. Autoironija dabar ant bangos. Jis taip apsidžiaugia, kad kuriam laikui atsijungia ir atsipeikėja pokalbiui jau įsibėgėjus.

Vedėjas žaidžia su knyga, padėta ant stalo. Pastaraisiais metais jis vis bando prisišlieti prie intelektualėsių temų. Dabar kalbina įvairiausio plauko menininkus ir niekam nekyla klausimas, ar jis turi tam reikalingą kompetenciją.

– Ar kada nors skaitote savo darbų recenzijas?

– Kartais. Kartais neištveriu (*juokiasi*). Iš tiesų – kartais, kai pamatau negatyvius atsiliepimus...

– Kažin ar tokių labai daug.

– Kai žinai, kur ieškoti (*juokiasi*).

(*Vedėjas juokiasi.*)

– Būna, kad tie neigiami atsiliepimai tikrai paliečia kažką, ko aš pats galbūt nesupratau. Kažką rimto. Aišku, kaip ir visose specialybėse, tarp kino kritikų originaliai mąsto gal vienas iš šimto, kiti tik kartoja. Tokiose recenzijose, manau, vertės nėra daug. Bet kaip ir su viskuo, reikia pasistengti, kol rasi tas tikrąsias.

– Bet juk ir Jūs pats kadaise buvote kritikas?

– Nepasakyčiau, kad kadaise, aš dar visai jaunas (*juokiasi*). Buvau. Dabar, kai prisimenu tuos laikus, džiaugiuosi kai kuriais pastebėjimais, kiti galbūt buvo neišbaigti. Kartais klydau. Visko būna – visi klysta.

– Bet ar manote, kad tokius dalykus išvis galima pamatuoti? Jei tai, kas tada atrodė teisinga, dabar nebeatrodo, gal ir rytoj viskas pasikeis?

– Žinoma, tai labai įdomi tema. Ar menas kaip toks turi kažkokią objektyvią vertę, į kurią gali besti pirštu ir be krislo abejonės įrodyti – va, jeigu šitai yra, vadinasi menas, jeigu nėra – tai šlamštas. Mes tarsi ir nujaučiame, kad taip, bet ar tikrai? Aš manau, jog vis dėlto taip.

– Kad menas turi objektyvią vertę?

– Kai kuriais atvejais. „Krikščatėvis“ ar „Dieviškoji komedija“ tuos vardus ne šiaip sau užsitarnavo. Ačiū Dievui, aš nebe kritikas ir nebeturiu aiškintis, kodėl taip yra, nes aš nežinau. Bet kažkas manyje sako, kad yra tokia aukštesnė vertė.

– O jei kas nors nusprendžia taip kalbėti apie Jūsų filmus?

– Na... Tuomet tai tikrai rimtų spragų kino supratime turintys žmonės.

(Vedėjas juokiasi.)

Aplinkui vien balti dantys, liekni liemenys, aptempti marškinėliai. Jauni veidai, ryškios emocijos. Visi laimingi, atradę prasmę ir išmintį. Juoką keičia susimąstymas, susimąstymą – juokas.

– Bet galbūt ir Dantė savimi kažkada abejojo? Jis irgi veikiausiai būtų pykęs, jei jį kas taip aukštintų, kaip šiandien priimta?

– Turbūt mes iš šiandienos varpinės net nebematome Dantės kaip realaus žmogaus. Kuris kažkada prisitrindavo kojas ir tuštindavosi. Turbūt esame nutolę nuo jo paties daug labiau nei nuo jo meno. Net ne turbūt, o tikrai. Bet grįžtant prie kritikos, turiu pridurti, kad aš turiu geriausią darbą pasaulyje. Aš visuomet svajojau apie darbą kine ir dabar turiu šansą tą ir daryti. Būtų kvaila ir, koks čia žodis... smulkmeniška... kabinėtis prie to, ar viską darau tobulai. Aišku, kad nedarau. Ir aišku, kad kažkam nepatinku. Bet net jei nepatinku visiems ir kiekvienam, kol turiu šansą daryti, ką darau, manau, neturiu jokios teisės skųstis.

– Išduokite, o kas gi toliau šiame džiaugsmo kelyje? Koks kitas filmas?

(Pašnekovas įtariai žiūri, tada juokiasi.)

– Tu blogas žmogus. Žinai, kad aš nesusilaikysiu.

Publika šypsosi ir, rodos, patys turėtų klausimų. Viskas klostosi netikėtai sklandžiai ir jis, užuot sėdėjęs „moteriškai“, užmetęs koją ant kojos, sukryžiuoja blauzdas, palikdamas tarpukojį atvirą žvilgsniams ir subtilioms aliuzijoms.

– Kaip Jūs manote, kam tos dekoracijos, kam ta publika? Viskas čia sustyguota, kad tik svečiai išduotų savo paslaptis. Čia padėta ne kava, beje, čia tiesos serumas.

(Pašnekovas juokiasi.)

– Nežinau, nežinau. Galiu išduoti tik tiek, kad man, kaip menininkui, visada svarbiausia buvo tai, kas nežinoma.

– Ir todėl kiekvienas Jūsų filmas toks skirtingas?..

– Būtent. Todėl nelaužysiu šitos tradicijos. Bus kažkas naujo. Kažkas, kas... va čia pajauti, kad užčiuopei kažką gyvo, kai tikrai degi noru dirbti toliau. Ir šitas naujas projektas, aš esu toks užsidegęs, koks nebuvau... nuo praėjusio projekto *(juokiasi)*.

– Ką patartumėte šviežiai iškeptam menininkui?

– Priklauso turbūt nuo to, kokie jo tikslai. Ar norima pasiekti mases, ar kažkokį mažesnę žmonių kiekį, bet su dėtingesne žinute. Patarčiau tikėti. Svajonės šiaip yra baisus dalykas, nes tu išsikeli sau tikslą, kuris dažnai visiškai nepasiekiamas, ir tada būni nelaimingas, kai nepavyksta tai, kas ir negalėjo pavykti. Bet jei svajonių išvis neturi, tai kaip pakelti visą kasdienybę šūdą? Turbūt neįmanoma. Iš tiesų, siūlau pradėti nuo susitaikymo, kad negausi to, ko nori. Svajonės neišsipildys. Reikia išmokti svajoti šiek tiek save apgaunant. Kitaip kas lieka – tik mokesčiai ir dulkių siurbimas.

– Kaip, kaip sakot? – sumikčiojo Robertas. Jo veidas lengvai perskaitomas, vienas tų, kurie nepaslepia jokių emocijų. It gruzino vešlūs antakiai pakelti iki pat retėti pradėjusios plaukų linijos, burna išsišiepusi, lyg akys žiūrėtų į ryškią šviesą. Ir dabar jo veidas išdavė didį liūdesį.

„Nemanau, kad tai gali būti kam nors įdomu“, – prieš penkiolika sekundžių įvertino moteris kitoje stalo pusėje. Vilkėjo šviesiai rudą švarką, dar labiau praplatinantį jos ir taip tvirtus pečius, ant viršutinės lūpos lyg druskingi ūsiukai blizgėjo prakaito lašeliai. „Ką?“ – garsiai nusistebėjo jis prieš dešimt sekundžių, nors eidamas čia būtent tokios įvykių sekos ir bijojo. Po penkių sekundžių tylos, kurios metu prodiuserė viena ranka vartė jo scenarijaus lapus, taip atsainiai keldama vieną nuo kito, kad nebūtų spėjusi nieko juose perskaityti, net jei būtų viena tų greitojo skaitymo čempionų, „Nusikaltimą ir bausmę“ perverčiančių per pietų pertrauką, Robertas nusprendė pakeisti toną, nes bet kokios viltys prasiūšti kino industrijoje, net ir turint omenyje ką tik išgirstą kritiką, vis dar buvo jos rankose. Praėjo dar penkios sekundės ir Robertas bandė suformuluoti konkretų klausimą.

Neatrodė, kad prodiuserę nejauki tylą trikdytų ar keltų norą prabilti. O jei ir kėlė, pagundoms ji buvo atspari. Ant stalo ekranu į prodiuserę atsuktas nešiojamas kompiuteris liudijo, kad Robertas čia priimtas trumpam, ir jos akys, pirštams vis dar mechaniškai knebinėjant scenarijų, jau slinko iš kairės į dešinę, skaitydamos ekrane tai, kam savo laiką ji norėjo skirti labiau.

– O jeigu...

Prodiuserė pakėlė akis. Kadangi prasižiojo prieš sugalvodamas, ką nori pasakyti, jis akių kontakto išvengė ir apsidairė po biurą, tarsi ieškotų konkretaus žodžio. Tai, be abejo, rašytojui irgi nebuvo pati geriausia reklama. Ant sienų kabėjo senų, pigių filmų plakatai, kažin ar turėję kokį nors ryšį su trumpalaikė biuro nuomininke bei citata apie iššūkius, kurios Robertas nespėjo perskaityti.

– O kas fundamentaliai... – iškart pasigailėjo tai pasakęs, nes „fundamentaliai“ sako tik kvaili žmonės, bandantys pasirodyti protingais, – ...blogai?

– Na. Visų pirma, tu rašai apie rašytoją...

– Taip?

– Rašytoją, kuriam sunkiai sekasi rašyti, – kitame aukšte Robertas išgirdo atitraukiant kėdę – gali būti, kad čia sienos kartoninės ir pokalbyje klausytojų teisėmis dalyvauja visas pastatas.

– Taip.

– Turbūt nėra labiau kliškinės temos negu rašytojai, kuriems nesiseka rašyti.

Jis susiraukė ir susimąstė. Ore sklاندė kvapas, kurio niekaip negalėjo priskirti jokiai objektui – panašu į puvėsį, nors nesimatė, nei kas galėtų pūti, nei kodėl. Robertą sodrūs kvapai visuomet blaškė.

– Pavyzdžiui? – paklausė nevalingai šiek tiek stačiokišku tonu. Tokiomis akimirkomis Robertas suprasedavo, koks sudėtingas ir painus organizmas yra žmogus, kiek daug raumenų ir ertmių reikia kontroliuoti, norint pateikti aplinkai tokią savo versiją, kokią nešiojiesi viduje. Jo net veidas nemokėjo paslėpti savijautos, o veidas – tai tik pati pradžia.

Kažkur jis skaitė, kad melą išduoda kojų judėjimas, todėl meluodamas stengdavosi pėdas išlaikyti ramias, bet ne pernelyg ramias, nes tai irgi įtartina. Taip pat nesukti akių į viršutinį dešinį kampą, nes visi žino, kad tai išduoda proto norą pasiekti kūrybingesnius (melagingesnius) smegenų kamučius. Vien šios dvi funkcijos reikalavė iš jo tokio įtempto mąstymo, kad Robertas visiškai pamiršdavo ne tik kontroliuoti savo veido raumenis, bet neretai ir patį melą, dėl kurio pradėjo visą pasiruošimo procesą.

– Pavyzdžiui, pfff, – prodiuserė purkštelėjo ir susimąstė, nors vis dar spoksojo į ekraną. – Esi matęs „Bartoną Finką“?

– Ne.

„Bartoną Finką“ jis buvo matęs du kartus: pirmąkart buvo septyniolikos ir nieko nesuprato, antrąkart prieš metus ar dvejus, kai jau buvo pakankamai brandus pasiteisinti, kad tame gi visas bajeris.

– Scenaristas turėtų būti matęs tokius filmus kaip „Bartonas Finkas“, – ji mokėjo kritikuoti dalykišku, neutraliu balsu, lyg konstatuotų faktus. Jam tokia ramuma spinduliavo arogancija, bet Robertas šiek tiek prodiusere žavėjosi ir jos nekentė. Tai tik įrodo – jei tokių įrodymų dar stigo – kad ir kokie sudėtingi procesai kiekvieną akimirką vyktų kūne, dvasios jausmai, pojausmiai ir pajausmiai yra nepalyginamai painesni.

– Bet jei nematei, tai dar juokingiau, kad tavo filmas praktiškai yra „Bartono Finko“ remeikas.

– Ką?! Pas mane nėra žudiko, nėra gaisro...

– Bet čia geriausias „Bartono Finko“ dalys...

Tiesa. Bet argi jo scenarijus nors kiek priminė „Bartoną Finką“? Žvelgiant iš dabarties perspektyvos, pagromulivus

šià idėjà minutėlę, gal krislę tiesos ir galima įžvelgti. Tik jis to neplanavo.

Vėl trumpam įsivyravo tylà, kurià prodiuserė netruko išnaudoti savo purviniems skaitymams. „Aš net jos vardo nežinau“, – dingtelėjo jam. Tik pavarde, kurià žino turbūt kas antras lietuvis, ir dar tai, kad jo likimas yra jos rankose. Susvetimėjusi visuomenė, serija 2667.

– Palauk, sakei, nematei „Bartono Finko“, – prisiminė prodiuserė ir pirmą kartą jos balse pasigirdo susidomėjimas.

Robertas linktelėjo.

– Dabar, kai nupasakojot, gal ir esu viena akim matęs...

– Šiaip ar taip, rašytojas, rašantis apie tai, kaip sunku rašyti... Nežinau, ar kam nors tai vis dar įdomu.

– Bet broliai Coenai apie šitai irgi rašė.

– Tu ne broliai Coenai.

– ...

– ...

– Tai esminė problema yra tema.

– Ne, ne tik tema. Tiesa pasakius, aš neperskaičiau visko, nes... nenorėjau. Nebuvo jokio cinkelio. Jokio draivo. Ar tu įsivaizduoji, kaip žmonės susirenka žiūrėti tokio filmo? Šiais laikais?

– Gal?! – jis nežinojo, ar šiuo atveju blogiau nesutikti su ja, ar išduoti savo kūrybinę viziją.

– Ne. Tu arba pateiki žiūrovui kažką, kas jį įtrauks ir pamaitins, kad ir pigiai, arba rodai socialinius dalykus, kas patinka festivaliams, arba padarai labai jau originalią formą. Aš bent jau tik tris tokius kelius matau. Tu matai daugiau? – ji turėjo įprotį ilgesnius sakinius išsakyti žvelgdama virš pašneko galvos ir akis nuleisdama tik tuomet, kai šiam ateidavo

laikas atsakinėti. Panašiai žiūri mokytojos, užuodžiančios, kad tu neprisiminsi formulės.

– kažkas, kas atitinka aukštus estetinius...

– Ne, ne. Viskas turi atitikti aukštus estetinius standartus. Mes profesionalai. Bet čia yra kitas klausimas. Jaunam, savęs ieškančiam rašytojui rašyti apie jaunos, savęs ieškančius rašytojus?.. Nu neskanu... Tau pačiam imponuoja tokia ironija?

Jam tokia ironija imponavo kaip vakare po ilgų šeimos atostogų imponuoja pornografijos svetainės. „Kiekviename kūrinyje yra dalis autobiografiškumo“, – mėgo sakyti sau maudydamasis ar sėdėdamas ant klozeto, ir praktika rodė, kad toji dalis turėjo būti nemenka, kitaip neužteka kantrybės istoriją pabaigti.

– Man įdomu reflektuoti kiną kaip tokį, medijos ribas, – visi protingi žodžiai skamba pretenzingai, jei matai pašnekovo antipatiją.

– Liuks. Man irgi tavo metų buvo įdomu. Bet ar tu manai, kad šitas tavo scenarijus tai ir padaro?

„Ji neteisingai kirčiavo žodį „įdomu“, – pastebėjo jis prieš pradėdamas formuluoti atsakymą. Gali ištraukti žmogų iš Šiaulių, bet Šiaulių iš žmogaus – niekuomet.

– Manau, egzistuoja skirtingi būdai kalbėti apie tas pačias idėjas.

Prodiuserė žvelgė nekeisdama veido išraiškos ir leisdama suprasti, kad tai ne atsakymas.

– Klausykit, aš dabar suprantu, kame problema.

– Kame?

– Aš maniau, kad jūs ir ieškot kažko tokio, – išleido bliūkstančio baliono garsą. – Daugiau vanilės, jei suprantat, ką bandau pasakyti.

– Suprantu, suprantu. Vanilės. Nu čia tikrai vanilė.

– Tai aš galvojau, kad atnešiu tokį, o po to jau ateityje, kai būsiu įkišęs koją pro duris, taip sakant... echm... tada jau žiūrėsime, ką galima toliau.

– Aha, – prodiuserė vėl pradėjo vartyti scenarijų, šįkart, rodos, iš tiesų permesdama akimis. Robertas, įtikėjęs, kad scenarijus ne kažin koks, to dabar jau nebenorėjo.

– Pradžioje gi negali visko pagal save. Bent jau taip aš maščiau. Bet iš tiesų mano kūryba visai kitokia. Visai visai kitokia. Kūrybinga ir... drąši.

– Kokia tavo kūryba?

Kuo labiau jis bandė susitelkti pokalbiui, tuo labiau erzinno neidentifikuojamas kvapas, prodiuserės ūseliai ir jo paties visur beprasisunkiantis prakaitas. Filmuose per tokį karštį nevyksta nei susitikimai, nei kūrybinis darbas.

– Nesinori savęs statyti į rėmus. Bet apibūdinčiau savo darbus kaip... „drąsius“ ... „priverčiančius susimąstyti“, „originalius“, – ir pamanęs, kad geriausia reklama yra kuklumas, pridūrė:

– Aišku, aš tik pradedantis rašytojas. Norėtūsi aplinkos, kur galėčiau augti.

– Mhm. Mhm. Supratau. Na, labai džiaugiuosi, kad pavvyko susitikti ir aptarti darbus. Jei kada ateityje...

Ji jau kilo iš vietos ir tiesė ranką. Jo šansas plaukė žemyn upe. Ar dažnai į Lietuvą grįžta vienintelė mūsų BBC prodiuserė ir ar dažnai gauni audienciją pas ją?

– O palaukit, ar nebūtų per daug, jei duočiau jums kitą savo scenarijų?

– Dabar?

– Dabar su savim neturiu. Bet netrukčiau atvežti. Diena, dvi... daugiausia.

Prodiuserė susiraukė. „Neįmanoma“, – sakė jos veidas.

– Poryt mes išskrendam. Filmavimai baigėsi.

– Tai galėčiau atvežti poryt. Kelintą jūsų skrydis? Atvežčiau kaip įmanoma anksčiau.

– Nežinau, Robertai. Daug visokių darbų. Tikrai neturiu laiko skaityti dar vieno...

– Prašau. Prašau. Jūs tikrai žinot, kaip sunku būti scenaristu Lietuvoj... Aš suprantu, kad jūs neturite man laiko, bet aš labai prašau...

Prodiuserė įsiremė rankomis į liemenį, šlapią nuo prakaito.

– Kas čia taip smirdi? Egle, mes galim gal langą atsidaryt, nes čia kaip pirty.

Robertas buvo pamiršęs, kad už kartoninės pertvaros sėdi Eglė – asistentė, susisukusi plaukus į įtartinai kietą kuodą ir nešiojanti beformę suknelę.

– Tuojau, – Eglė puolė vykdyti misijos ir pagaliau biure atsirado šiek tiek gryno oro. „Kaip apgailėtina, – pamanė Robertas. – Kaip mažas šunytis.“

– Kitas reikalas, – prodiuserė užsimerkė, nusivilko švarką ir Robertas išsigando, kad ji reikalaus jo kūno. Tam jis iš esmės neprieštarautų, net nereikėtų pasiekti liepto galo, užtektų liepto vidurio ar liepto trečdalio, tik ne per tokį karštį.

– Aš tikiu, kad aš galiu būti kažkas. Suprantu, kad daug prašau ir jūs jau labai padėjot. Bet gal aš galiu būti kažkas.

Prodiuserė linktelėjo, susimąščiusi pakramtė apatinę lūpą.

– Turi paruošęs kitą scenarijų? Gali atvežt šiandien?

– Norėčiau dar pašlifuoti. Techniniai dalykai.

– Mhm. Techniniai dalykai, – pakartojo be emocijų, mąstydamą apie kažką kita.

– Poryt, – po minutės tarė ji. – Mes išvažiuojam pirmą.
– Pusę pirmos, – patikslino Eglė, klausiusi kiekvieno žodžio.

– Pusę pirmos.

– Dvyliktą būsiu.

Prodiuserė skaitė jo veidą, veikiausiai sverdama, ar šito nepasigailės.

– Nu gerai. Tikiuosi, ne per daug darbo užsikrauni, – pasakė ir vėl prisėdo, leisdama suprasti, jog susitikimas baigtas.

– Ačiū jums. Ačiū. Būsiu poryt.

Prodiuserė nebekreipė dėmesio ir skaitė iš savo ekrano. Jam besiruošiant išeiti, sumykė ir nepakėlus akių padavė jam senąjį, sumenkintą scenarijų. Robertas linktelėjo. Ji ir toliau į jį nežiūrėjo.

3.

10:25

Jokio kito scenarijaus, žinoma, nebuvo. Namie laukė pilnas stalčius (tiksliau, pilnas kompo *folderis*) pradėtų projektų, kuriems jis nesijautė pakankamai pribrendęs ar sulaukęs mūzos apsilankymo. Dramatiška istorija apie devyniolikmetį pankroko grupės lyderį, kurio anarchija ima blėsti jam pradėjus drastišku greičiu plikti; komedija apie apnėštėjusią lietuvių porą, nusprendusią skristi į JAV, kur pilietybė suteikiama kiekvienam jų žemėje gimusiam vaikui; siaubo filmas apie tai, kaip dvasia medžioja paauglius mažame mediniame namelyje, kol paaiškėja, kad dvasia – tai jų krikščionys tėvai, norintys apsaugoti vaikus nuo priešvedybinio sekso; veiks-

mo filmas, kuriame pagrindinis veikėjas, banko plėšikas, nužudomas dvidešimtą minutę, sugriaunant visus žiūrovų lūkesčius. Daug visokių istorijų, daug dalykų Robertas norėjo pasakyti. Tik kol kas žodžiai nebuvo virtę kūnu.

Bet klasiokas, jau dvyliktoje klasėje ejęs pas Anoniminius alkoholikus, jį išmokė, kad gyventi reikia žengiant po vieną žingsnį. Jei galvosi apie nepereinamas būties džiungles, niekada nepajudėsi iš vietos. O jei kovosi tik su vienu krūmu priešais, užduotis kaskart bus įveikiama. Kol vieną dieną krūmų nebeliks ir būsi kitoje džiunglių pusėje.

„Pirmas punktas“, – galvojo Robertas, įsijungęs savo kaitinamą cigaretę ir ieškodamas dviračio spynoje rakto skylutės. Pirmas punktas – rasti vietą, kur būtų galima rašyti. Namie neįmanoma, nes abi jo butiokės sėdėjo be veiklos: pirmoji metė darbą nepagalvojusi, ką darys toliau, o antrajai baigėsi projektas mokyti vaikus apie imigrantus ar imigrantus apie vaikus ir atėjo laikas ieškoti naujos veiklos. Rašant reikia tam tikros auros ir nepakenčiama, kai kas penkios minutės kažkas eina rūkyti į balkoną, į kurį praėjimas tik per tavo kambarį. Ar per garsiai užsileidžia repą. Arba plakasi vaisių kokteilium ir virtuvėje plepa apie sveiką gyvenimą. Kūryba – ne variklis, kad užvestum ir važiuotum, kūryba daugiau kaip meditacija.

Akivaizdus variantas – biblioteka, tačiau griežtos jos taisyklės Robertą kartais erzindavo ir prigesindavo kūrybinę ugnį. Darbo metu jam patikdavo rūkyti ir garsiai klausytis repo, o bibliotekoje visi pakvaišę dėl tylos ir ramybės. Kultivuojant naujas meninės raiškos priemones, reikia saulės, meilės ir energijos – visai kaip vaisiams ir daržovėms. Tai nėra stiprioji bibliotekos pusė.

Šias galimybes Robertas apsvarstė jau žinodamas, kokią kelią pasirinktų. Jo draugas Martinas gyveno Saulėtekio pakraštyje, savotiškame priemiestyje miesto centre, ir kai nebūdavo tėvų, kurie per metus kelis mėnesius atostogaudavo, tasai pilkas betoninis namas su stikline siena į tankų mišką atrodė kaip tobula rašytojo oazė. Be to, pats Martinas, filosofijos studentas, laisvalaikiu gimdantis monumentalias tiesas, praturtindavo Roberto istorijas savo metafizinėmis interpretacijomis.

Skambutis:

– Klausyk, man reikia iki poryt parašyt scenarijų.

– Ok, paimk pieno, nes nėra dribsniams.

Su Martinu susitarti nebuvo sudėtinga. Kai pasakydavai, kad reikia per dvi dienas parašyti scenarijų, jis neklausdavo kaip ir kodėl, nebent kokios reikia pagalbos.

Antras punktas prioritetų sąrašė – reikėjo pranešti vadovams, kad šiandien į darbą neatvyks. Sakė, kad vėluos ir ateis dešimtą, valanda vėliau, bet dabar akivaizdu, kad nėra laiko iki vakaro sėdėti prie idiotiškų klientų norų.

– Klausyk, Dalia, aš neateisiu šiandien, negaluoju, – pradėjęs pokalbį Robertas pamiršo apsimesti sergančiu, todėl balsas nuskambėjo žvaliai. Negana to, šalia, plačioje ir judrioje gatvėje, zujo automobiliai. Bet buvo per vėlu ką nors keisti.

– Supratau. Nu sveik. Pranešk, ką sakys gydytoja.

– Galvoju, gal apsieisiu be gydytojos.

– Robertai, pas mus galima tik vieną dieną be biuletenio neateit, jau sakiau tau.

Tuomet jis prisiminė ir vakar „sirgęs“. Per daug jaudinosi dėl susitikimo su prodiusere ir šiaip neturėjo jėgų būti

tarp žmonių, apsimesti mandagiu, tikrintis paštą ir t. t., todėl pranešė peršalęs. Darbe sėdėdamas neseniai sužinojo, kad peršalimai vidurvasary nėra jokia naujiena – modernus *homo sapiens* juda iš šaltų parduotuvių į karštas stovėjimo aikšteles, iš kondicionuojamų biurų į sušutusius troleibusus, tad peršala ir net bronchitą įsitaiso. Kartais nuobodulio dykumoje pasirodo ir įdomaus fakto oazė. Dabar pasitaikė ideali proga panaudoti žinias praktiškai.

– Ai, teisingai. Bet aš jaučiu, kad rytoj... – Robertas prisiminė, kad scenarijui reikės ir kitos dienos. – ...kad vėliausiai poryt jau būsiu sveikas. Gal galima be raštelio?

– Įmonės politika yra įmonės politika. O tu namie? Gir-džiu mašinas?

– Aš prie judrios gatvės gyvenu. Tai būtinai reikia raštelio?..

– Taip, nedarbingumo pažymos.

Klausti, kas bus, jei jos nepateiks, nenorėjo, nes tai jau labai įtartina.

– Gerai. Užsirašysiu.

– Gerai. Sveik.

Vadinasi, trečias punktas – užsirašyti pas gydytoją ir ją įtikinti, kad jis ne tik vakar ir šiandien negalėjo dirbti, bet ir rytoj jo nereikėtų leisti į plačiąją visuomenę. Robertas pabandė kosėti, pasitikrindamas, ar įtikinamai. Nė kiek. Mokykloje vienas klasiokas (alkoholikas, bet ne anoniminis) kadaise rodė, kaip su kremu galima susikurti išbalusio veido įspūdį, bet Robertas nenorėjo rizikuoti, gydytojai apgauti reikia gudresnio plano.

Išeidamas iš parduotuvės su dviem pakeliais pieno ir pakeliu kaitinamų cigarečių, Robertas vis dar neišsivaizdavo,

ką reikės daryti. Prieš akis buvo kavinė, kur dirbdavo visi *wannabe* rašytojai, daugiau laiko kalbantys apie kūrybą nei dirbantys, leidžiantys savo tėvų pinigus vanilinei kavai su riešutų pienu ir besiskundžiantys viskuo, nors vienintelė jų problema buvo laiko perteklius. Jis, save laikantis tikresniu, tyresniu autoriumi, tokios rašytojų povyzos nevertino ir kur jau kur, bet kavinėje dirbti neketino.

Priešais įėjimą į kavinę prie pat dviračių stovo, kur Robertas paliko savo ratus, stovėjo trys vaikinai ir rūkė. Uoslė atskleidė, kad ne ką kita, o žolę. Vidury darbo dienos, viešoje, populiarioje vietoje. „Mano laikais“, – pagalvojo Robertas ir nebaigęs minties susiėmė už burnos. Nejaugi jis dabar kalbės kaip kiemo bobulės, kurioms prie ruso buvo geriau?

Jaunimas pastebėjo jo nebylų gestą ir vienas iš jaunuolių garsiai nusijuokė. Kitas bakstelėjo jam alkūne ir paprotino:

– Gal čia Tureto sindromas.

Robertas išžiūdė. Kodėl jis čia atrodo kaip psichologinių problemų turintis keistuolis? Jie rūko žolę viešoje vietoje, valstybėje, kur už tai sodinama į kalėjimą. Ar tai jis čia liginis?! Tiesa, jo veiksmai neatrodo labai koordinuoti, bet kas jie tokie, kad jį teistų. Visą dieną praleidžia prie savo idiotiškų eilėraščių apie cigaretes ir pirmą meilę, bet įsivaizduoja esantys sveikesni už jį!?

– Nori? – paklausė vienas jų ir Roberto pyktis kaipmat išgaravo. Visi esame vienis, taika ir meilė. Šitie seniukai gal visai ir nieko. Jo gyvenime trūko žmonių, kurie turėtų pakankamai smarvės tiesiog paimt ir prisidegt žolės suktinę. Robertas iš jų akių matė, kad duodami užtraukt jie tik atsiprašo už nekorektišką pastabą, tačiau šią akimirką jam reikėjo atsipalaiduoti ir surikiuoti savo mintis.

– *Davaj*, – paėmė suktinę ir giliai įtraukė galvodamas, kad tik neišmestų ar kaip kasiako neįtrauktų per daug ar per mažai, ar jis dabar atrodo sveikesnis ir panašiai. Rūkaliai akivaizdžiai nesitikėjo, kad jis kvietimą priims, ir laukdami suktinės neįaukiai tapšnojo sau per kišenes, skaičiuodami, kiek jų pinigų sutrauks šitas Tureto sindromu sergantis senis.

Gražiņes žolę barzdotam vaikinui, iš kurio ją paėmė, Robertas sustingo neįaukioj tyloj suprasdamas, kad yra kaltas dėl tokios padėties.

– Ką jūs? – paklausė, nors jam tikrai buvo *dzin*.

– Ką mes ką? – paklausė jauniausias ir mažiausiai tatuiruotas iš tariamų rašytojų klubo.

– Tu apie dabar ar bendrai gyvenime? – papildė kitas.

– Nežinau, – atsakė Robertas, nes tai buvo tiesa.

Trejetas palinksėjo ir Robertas neabejojo, kad, jam nuėjus, jie iš jo juoksis. Kam nebūna, bet vis tiek nesmagu. Nesugalvodamas, kaip atsisveikinti, Robertas apsisuko ir nuėjo, manydamas sumažinsiąs neįaukumo trukmę. Tai darydamas jis neapskaičiavo, koks mažas atstumas skiria rūkalių grupelę nuo jo prirakinto dviračio ir kaip ilgai jis užtruks, kol susiras raktą, atsirakins ir nuvažiuos.

– *Wtf*, – išgirdo už nugaros vieno vaikino komentarą.

– Jaučiu, kažkas daugiau nei Tureto sindromas, – garsiai atsakė kitas.